

ANDREW ROBERTS (RED.)

DE GROOTSTE VELDHEREN UIT DE MIDDELEEUWEN

454-1584

**DE GROOTSTE
VELDHEREN UIT
DE MIDDELEEUWEN**

454-1582

Andrew Roberts (red.)

Uitgeverij Omniboek

INHOUDSOPGAVE

THEODERIK 7

John Haywood

CLOVIS 17

John Haywood

BELISARIUS 27

John Julius Norwich

MOHAMMED 37

Efraim Karsh

KAREL DE GROTE 47

John Haywood

ALFRED DE GROTE 57

Justin Pollard

HASTEIN 67

John Haywood

WILLEM DE VEROVERAAR 79

John Gillingham

BOHEMUND I 89

Jonathan Phillips

FREDERIK BARBAROSSA 99

Jonathan Phillips

DZJENGIS KHAN 109

Justin Marozzi

KOEBLAI KHAN 121

Justin Marozzi

ALEXANDER NEVSKI 133

Isabel de Madariaga

BAIBARS 143

Jonathan Phillips

TIMOER LENK 153

Justin Marozzi

DE ZWARTE PRINS 165

Jonathan Sumption

HENDRIK V VAN

ENGELAND 175

Robert Hardy

JEANNE D'ARC 187

Anne Curry

SULTAN MEHMET II 199

John Julius Norwich

HERNÁN CORTÉS 209

Felipe Fernandez-Armesto

SÜLEYMAN DE GROTE 221

John Julius Norwich

GONZALO DE CÓRDOBA 233

Niccolò Capponi

AKBAR DE GROTE 243

Francis Robinson

ODA NOBUNAGA 255

Stephen Turnbull

WILLEM VAN ORANJE 267

Arnout van Cruyningen

John Haywood

THEODERIK

ca. 454-526

Theoderik, koning van de Ostrogoten van 471 tot 526, veroverde in 489-493 Italië en stichtte het hoogst ontwikkelde barbaarse koninkrijk. Gedurende zijn hele regeringstijd vocht hij om zijn volk te beschermen en te behouden en het een welvarend en veilig thuisland te geven. Bij de realisering daarvan gaf hij blijk van grote militaire en diplomatieke vaardigheden, alsook van inspirerend leiderschap, persoonlijke dapperheid en meedogenloosheid.

‘Het leven van Theoderik is een zeldzaam en lovenswaardig voorbeeld van een barbaar die zijn zwaard op de top van zijn triomfen en in de kracht van zijn leven in de schede stak.’ EDWARD GIBBON, GESCHIEDENIS VAN DE NEERGANG EN VAL VAN HET ROMEINSE RIJK

Theoderik werd in 454 geboren als de zoon van Thiudemir, die samen met zijn broers Valamir en Videmir koning van de Ostrogoten was. Hij was een telg uit de Amal-familie die beweerde af te stammen van een lange lijn van illustere, half-legendarische koningen. De latere traditie wilde dat hij veelzeggend genoeg werd geboren op dezelfde dag dat zijn oom Valamir een klinkende overwinning op de Hunnen behaalde. De Ostrogoten (‘oostelijke Goten’) stamden af van de Greuthungi, een tak van de Goten die rond 374 door de Hunnen overwonnen was (de andere hoofdtak, de Tervingi, was het Romeinse Rijk binnengevlucht, waar het volk bekend werd als de Visigoten of ‘westelijke Goten’). De Ostrogoten hielden hun eigen koningen onder de Hunnen en speelden een belangrijke rol in Attila’s veldtochten in de jaren 450. Na de dood van Attila in 453 viel het Hunse rijk uiteen en werden de Ostrogoten onafhankelijk. Kort daarna stonden de Romeinen hun toe zich als semi-autonome *foederati* (‘bondgenoten’) in de provincie Pannonië te vestigen, aan de middenloop van de Donau.

In 461 werd Theoderik als gijzelaar naar Constantinopel gestuurd, waar hij tien jaar verbleef. Als gijzelaar van hoge afkomst kreeg de jongen een goede behandeling en hij werd zelfs een favoriet van keizer Leo I (reg. 457-474). Zijn jeugdjaren in wat toen de grootste en schitterendste stad ter wereld was, maakten grote indruk op Theoderik, maar als Leo dacht dat hij daardoor tot een gewillige marionet van het rijk zou uitgroeien, stond hem een teleurstelling te wachten. In de tijd dat Theoderik in Constantinopel verbleef, vochten de Ostrogoten tegen hun Germaanse burens en rondtrekkende restanten van de Hunnen. Valamir was tijdens deze oorlogen gesneuveld waardoor Theoderiks vader Thiudemir de Ostrogotische hoofdkoning werd. Toen hij in 471 naar zijn volk terugkeerde, wilde Theoderik bewijzen dat hij een oorlogsleider was. De Sarmatianen hadden kort daarvoor de Romeinse stad Singidunum (Belgrado) ingenomen en Theoderik, nog maar achttien jaar oud, bracht op eigen initiatief een leger op de been waarmee hij hen verdreef. Maar in plaats van de stad terug te geven aan de Romeinen hield hij haar vast voor de Ostrogoten. Vanwege deze daad werd Theoderik uitgeroepen tot koning, naast zijn vader en zijn oom Videmir.

In 473 besloten Thiudemir en Videmir dat het door oorlogen verscheurde Pannonië niet langer een passend thuisland was voor hun volk. Teneinde de Romeinen onder druk te zetten om een nieuw gebied voor hen te vinden, beslo-

ten ze dat Videmir Italië zou binnenvallen terwijl Thiudemir het oosten onder vuur zou nemen. De veldtocht van Videmir mislukte: hij overleed in Italië en de overlevenden van zijn leger gingen naar Gallië om zich bij de Visigoten aan te sluiten. Thiudemir lanceerde zijn veldtocht vanuit Singidunum en trok op tot aan Naissus (Nish). Vanaf daar liet hij Theoderik, met een paar door de wol geveerde veteranen als adviseurs, een strooptocht over de Balkan en naar Griekenland houden. In het kielzog van het succes van zijn zoon sloeg Thiudemir het beleg voor Thessaloniki. Er volgden onderhandelingen en de Romeinen gaven de Ostrogoten toestemming zich in Macedonië te vestigen. Kort daarna, waarschijnlijk in 474, overleed Thiudemir en volgde Theoderik hem op als enige koning van de Ostrogoten. De enclave in Macedonië bleek echter niet bevredigend en een paar jaar later verplaatsten de Romeinen de Ostrogoten naar Thracië.

Rivaliserende leiders

De volgende jaren van Theoderiks regering werden overheerst door zijn rivaliteit met Theoderik Triarius, de leider van een afgesplitste groep Goten die de Romeinen een paar jaar eerder als *foederati* op de Balkan hadden toegelaten. De oostelijke keizer, Zeno (reg. 474-431), wilde niet meer dan één Gotische leider steunen en dus moesten de twee Theoderiks met elkaar wedijveren om de keizerlijke erkenning. Toen Triarius in 478 in opstand kwam, sloot Zeno een bondgenootschap met Theoderik om hem samen aan te vallen. Zeno verzuimde de troepen te leveren die hij beloofd had en uiteindelijk stond Theoderik alleen tegenover zijn rivaal. De Goten weigerden echter tegen elkaar te vechten en de twee leiders verzoenden zich. De keizer verijdelde op zijn beurt dit verbond weer door Triarius een genereuze regeling aan te bieden, inclusief een generaalstitel, waarmee hij zijn verbond met Theoderik en de Ostrogoten verbrak. Woedend om dit verraad, en met een volk dat honger leed, begon Theoderik een meedogenloze plunder- en moordcampagne op de Balkan totdat Triarius weer

Een gouden solidus, geslagen door Theoderik na zijn verovering van Italië. Theoderik regeerde officieel als de onderkoning van de Oost-Romeinse keizer Anastasius wiens naam op de munt verschijnt, in plaats van die van de Ostrogoot zelf.

in opstand kwam, waardoor Zeno tot open onderhandelingen werd gedwongen. Als prijs voor zijn steun eiste Theoderik dat hij het commando van Triarius zou krijgen en het Romeinse burgerschap. Zeno, die weinig zin had de ene lastige barbaarse generaal door de andere te vervangen, weigerde. De positie van de keizer werd aanzienlijk sterker toen de Romeinse generaal Sabinianus in 479 een Ostrogotisch voorraadkonvooi in een hinderlaag liet lopen en vijfduizend gevangenen alsmede tweeduizend wagens verschalkte. Hij blokkeerde Theoderik daarna in Epirus tot 482, toen Zeno zijn terechtstelling beval, op verdenking van verraad. De minder competente opvolgers van Sabinus konden echter niet voorkomen dat Theoderik ontsnapte.

De positie van de Ostrogotische koning werd eenvoudiger toen de weer opstandige Triarius in 481 dodelijk gewond raakte door een ongeval tijdens het paardrijden. Zijn zoon Recitach volgde hem op, maar werd door Theoderik vermoord toen ze elkaar voor een banket ontmoetten in 484. Het gevolg van Recitach, ongeveer dertigduizend mensen, sloot zich bij de Ostrogoten aan, waardoor hun omvang toenam tot ongeveer honderdduizend mannen, vrouwen en kinderen.

‘Ik zal vandaag schitterender gekleed zijn dan voor enig feest. Als de vijand me niet herkent aan het geweld van mijn aanval, laten ze mij dan herkennen aan de schittering van mijn gewaad. Als het lot mijn keel aan het zwaard schenkt ... laat hen dan tenminste zeggen “Hoe luisterrijk is hij in de dood”.’ THEODERIK
VOORDAT DE SLAG BIJ DE ISONZO BEGON (VOLGENS ZIJN HOFDICHTER ENNODIUS)

In deze jaren zweefde Theoderik tussen trouw aan het rijk – in 484 werd hij tot consul benoemd – en opstand. Hoewel de Romeinen niet sterk genoeg waren om de Ostrogoten te verdrijven, waren de Ostrogoten niet sterk genoeg om de Romeinen hun wil op te leggen. Theoderiks opstanden begonnen zelfs averechts uit te werken: de Balkan was inmiddels zo verwoest door oorlog en plundering dat het land zijn volk nauwelijks meer kon onderhouden.

Zeno's opdracht

Zeno leverde de oplossing voor Theoderiks probleem: in 488 gaf hij hem de opdracht Italië binnen te vallen, de heerser Odoaker af te zetten en de regering op zich te nemen totdat ‘de keizer zal komen om de suprematie op te eisen’. Odoaker was een Germaanse generaal die in 476 Romulus Augustulus, de laatste machteloze Romeinse keizer van het westen, had afgezet en door de Germaanse huurtroepen (grotendeels Herulen en Rugiërs) tot koning was uitgeroepen. Zeno

accepteerde Odoakers aanbood Italië als onderkoning te besturen, waardoor het gebied althans juridisch gesproken onderdeel van het Romeinse Rijk bleef en de oostelijke keizer zijn gezicht kon redden. Vanuit Zeno's standpunt bezien, was het een win-winsituatie om Theoderik naar het westen te sturen. Als hij de strijd verloor zou dat het einde van de Ostrogoten betekenen, en als hij won zouden ze zich in elk geval op grote afstand van Constantinopel bevinden. Het aanbod was ook aantrekkelijk voor Theoderik. Hij was zich ervan bewust dat de Ostrogoten in het Oost-Romeinse Rijk in een zeer ongewisse positie verkeerden en Zeno's opdracht gaf hem gelegenheid om gelegitimeerd het beheer te krijgen over een rijk koninkrijk. De vraag wat er zou gebeuren als Zeno werkelijk zou komen 'om de suprematie op te eisen' bleef onbeantwoord.

Invasie van Italië

De Ostrogoten verzamelden zich bij Novae (Cezava) en vertrokken in de herfst van 488 naar Italië, wellicht niet de gunstigste tijd van het jaar om te beginnen aan wat minder een militaire campagne was als wel de migratie van een heel volk. Maar zo kort na de oogst was het wel eenvoudiger om voedsel te vinden (te kopen of te plunderen). Het eerste deel van de route door de lagere delen van het dal van de Sava liep door gebied dat in handen was van de Gepiden, oude vijanden van de Ostrogoten die weigerden hen door te laten. De Gepiden hadden een sterke positie aan de overzijde van de rivier de Ulca, ergens nabij Sirmium, en ze sloegen alle aanvallen af totdat Theoderik persoonlijk een charge over de rivier uitvoerde en de vijandelijke linies doorbrak. Tot de buit die het gevecht opleverde, behoorde een graankonvooi van de Gepiden.

Eenmaal voorbij dit vijandige gebied volgde Theoderik dezelfde route door de Juliaanse Alpen die Alarik de Visigoot had genomen toen hij tachtig jaar eerder Italië binnenviel. De Ostrogoten trokken langzaam voort, belemmerd door de duizenden wagens, lastdieren, vee- en schaapskuddes en niet-militairen. Slechts ongeveer een derde van de ongeveer honderdduizend Ostrogoten bestond uit fitte mannen die wapens konden dragen, de rest van de stoet werd gevormd door vrouwen, kinderen en ouderen. Het is onwaarschijnlijk dat de migrerende stoet veel meer dan 7 of 8 km per dag kon afleggen, zodat ze pas in de zomer van 489 begonnen af te dalen naar de vlakten rond Aquileia. Odoaker had zijn verdediging voorbereid en wachtte de Ostrogoten op in een zwaar versterkt kamp met zicht op een doorwaadbare plaats in de rivier de Isonzo. Op 28 augustus stak Theoderik de rivier over, bestormde het kamp en bond de strijd aan met Odoaker. Er is niets bekend over het verloop van deze cruciale confrontatie: de meeste beschrijvingen van Theoderiks veldslagen zijn pennenvruchten van zijn hofdichter Ennodius die, hoewel ze bol staan van de heroïsche beelden, vrijwel geen enkel tactisch detail vermelden.

HET BELEG VAN RAVENNA

Ravenna belegeren was een grote uitdaging. De stad was een natuurlijk bolwerk, omringd door malariamoeerassen die niet alleen moeilijk over te steken waren maar het leven voor een belegeringsmacht ook onaangenaam en ongezond maakten. Ravenna was als hoofdstad van het West-Romeinse Rijk (sinds 402) en als hoofdstad van Odoaker (sinds 476) zwaar versterkt, en het was een havenstad die dus over zee van voorraden en versterkingstroepen kon worden voorzien. Bovendien had Theoderik niet voldoende troepen om de stad vanbuiten compleet af te sluiten. Zijn voornaamste belegeringskamp lag in de Pineta, een zanderige strook met pijnbomen tussen Ravenna en de open zee. Het was een gezondere omgeving om in te bivakkeren dan de moerassen.

In september 490 begon Theoderik geregeld patrouilles te paard te houden om al het verkeer dat over land naar de stad trok tegen te houden, maar bij gebrek aan een vloot kon hij niet ver-

hinderen dat schepen voorraden binnenbrachten. Odoaker stuurde plunderende troepen op pad om de Ostrogoten zo veel mogelijk dwars te zitten. Als rugdekking liet Theoderik in heel Italië doodseskaders rondtrekken om zo veel mogelijk aanhangers van Odoaker te elimineren, maar diens generaal Tufa bleef met een leger in Lombardije op vrije voeten.

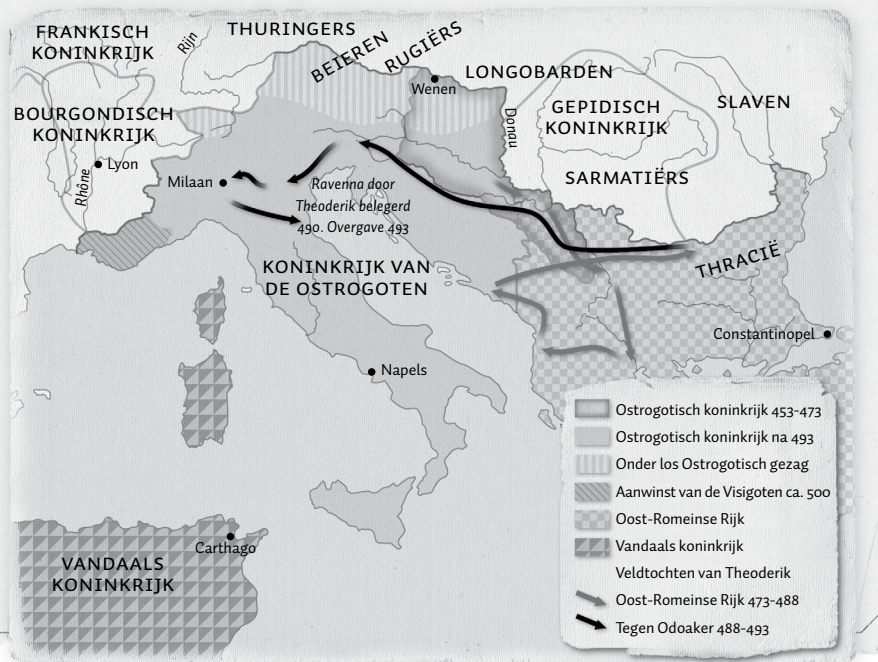
Midden juli 491 ontving Odoaker versterkingen van de Herulen die aan de overzijde van de Donau woonden en probeerde hij het initiatief weer naar zich toe te trekken door een nachtelijke verrassingsaanval op het kamp van Theoderik uit te voe-

Odoaker trok zich terug naar Verona en bouwde weer een versterkt kamp buiten de stad, op de oostoever van de rivier de Adige. Door ze met hun rug naar de rivier te zetten en de brug die zijn kamp met Verona verbond af te breken, hoopte Odoaker zijn mannen tot een taaier verzet te dwingen dan ze aan de Isonzo hadden geboden. Weer bestormde Theoderik aan het hoofd van zijn leger het vijandelijke kamp, op 30 september. Odoaker en een paar van zijn volgelingen wisten

ren. Na felle gevechten en zware verliezen aan beide zijden, kreeg Theoderik wederom de overhand en zoals hij gedurende de hele oorlog had gedaan, toonde hij ook nu weer zijn vermogen om soldaten in moeilijke omstandigheden te motiveren. Het leiderschap van zijn tegenstander ontbrak het daarentegen voortdurend aan brillie. De bezetting bleef voortslepen. In augustus 492 veroverde Theoderik Rimini dat nog steeds in Odoakers handen was

en kreeg zo een vloot van dromons in handen, lichte en snelle oorlogsgaleien. Hij deed wat hij wellicht veel eerder had moeten doen: een zeeblokkade voor Ravenna leggen, om alle bevoorradingsmogelijkheden af te snijden. In januari 493 begon de bevolking van Ravenna honger te lijden en zonder hoop op verlichting gaf Odoaker zich op 27 februari over. Zes dagen later trok Theoderik de stad binnen, hartstochtelijk toegejuicht door de inwoners.

De veldtochten van Theoderik en het koninkrijk van de Ostrogoten in eind vijfde en begin zesde eeuw.

uit hun zelfontworpen val te ontsnappen en vluchtten in zuidelijke richting naar Ravenna, de hoofdstad. Theoderik trok verder naar het westen en bezette in oktober Milaan. Odoakers chef-staf Tufa gaf zich samen met een grote hoeveelheid Germaanse troepen aan Theoderik over. Het was een van zijn zeldzame vergisningen dat de Ostrogoot Tufa en zijn mannen zelf in dienst nam en hen op pad stuurde om Odoaker in Ravenna te belegeren. Eenmaal daar liep Tufa weer over

naar zijn oude partij en de manschappen die Theoderik met hem mee had gestuurd werden aan de vijand uitgeleverd en vermoord.

Toen Theoderik het nieuws van Tufa's verraad vernam, trok hij onmiddellijk naar Pavia, een makkelijker te verdedigen positie dan Milaan, vanwege de dekking aan twee zijden door rivieren. De niet-militaire Ostrogoten zouden voor de rest van de oorlog daar blijven, onder bekrompen en oncomfortabele omstandigheden. Beide koningen besteedden de winter van 489-490 aan diplomatieke activiteiten. Theoderik won de steun van de Visigoten, terwijl Odoaker de Bourgondiers ertoe wist te brengen Italië binnen te vallen door op hun angst voor omsingeling door de Goten te spelen. Terwijl Theoderik zich met de Bourgondiërs moest bezighouden, die hij uiteindelijk in onderhandelingen tot terugtrekking kon bewegen, begon Odoaker het beheer over Noord-Italië te herwinnen. In de zomer kwam hij in Milaan en pakte de stad hardhandig aan omdat zij te vriendelijk zou zijn geweest voor de Ostrogoten. Theoderik trok uit Pavia op met een leger van Ostrogoten en Visigoten en bracht Odoaker op 11 augustus opnieuw een zware nederlaag toe bij de rivier de Adda, 16 km ten oosten van Milaan. Odoaker vluchtte terug naar Ravenna en bereidde zich voor op een beleg.

Het beleg duurde tweeënhalve moeizame jaren, waarin de Rugische prins Fredericus, een van Theoderiks bondgenoten, overliep naar Tufa en op eigen houtje Pavia belegerde. Hoewel zijn eigen gezin zich in die stad bevond, bleef Theoderik het beleg volhouden en het lijkt erop dat de Rugiërs de Ostrogotische burgers niets aandeden. Uiteindelijk, op 27 februari 493, gaf Odoaker zich op schijnbaar genereuze termen over aan Theoderik. De Ostrogoot stemde er niet alleen mee in zijn leven te sparen, maar ook om het koningschap over Italië met hem te delen. Op 15 maart nodigde Theoderik Odoaker uit voor een feestmaal om de vrede te vieren. Toen hij van zijn lijfwachten was gescheiden, trok Theoderik zijn zwaard en sloeg zijn tegenstander met een enkele slag doormidden, van zijn sleutelbeen tot het kruis. Verbaasd over zijn eigen kracht zou Theoderik vervolgens hebben opgemerkt dat hij altijd geweten had dat Odoaker een ruggengraatloze zwakkeling was.

Het overgebleven probleem van Fredericus en Tufa loste zichzelf in 494 op toen de twee ruzie kregen over de verdeling van een buit. Fredericus doodde Tufa en verdween vervolgens uit de geschiedenis. Op geen enkel moment tijdens de lange oorlog had de Romeinse bevolking van Italië de ene of de andere kant gekozen – wat maakte het hun uit welke barbaar hen bestuurde?

Militaire apartheid?

Net als Odoaker bleef Theoderik Italië besturen alsof het nog deel uitmaakte van het Romeinse Rijk. Hij noemde zichzelf nooit koning van Italië (vanwege de implicaties van territoriale soevereiniteit) maar alleen de koning van de Ostrogoten

in Italië. Hij erkende het recht van de keizer in Constantinopel om de consuls van Rome aan te stellen en zelfs zijn recht om wetten uit te vaardigen. Hoewel hij steeds regeerde vanuit Ravenna, raadpleegde Theoderik de Romeinse Senaat, zette hij de uitdeling van gratis graan aan de armen van Rome voort en sponsorde hij de spelen in het circus. Wat ook zijn tekortkomingen waren, Odoaker had Italië kundig bestuurd met behulp van de bestaande Romeinse instituten en Theoderik zette deze politiek voort. Zijn hele bestuursapparaat werd gerund door Romeinse bureaucraten. Het leger was echter het exclusieve domein van de Ostrogoten: onder het vernis van het burgerlijk bestuur bleef Theoderik een barbaarse krijgsheer. Het werd Goten zelfs verboden een Romeinse vorming te krijgen omdat dit hun krijgshaftigheid zou kunnen aantasten. En Romeinen werd het verboden om een wapen te dragen dat groter was dan een pennemes. De scheiding van Romeins en Ostrogotisch werkte door in alle aspecten van het leven, en was zo veel als een systeem van apartheid, bedoeld om de dominantie van de Ostrogoten te waarborgen en te voorkomen dat zij in de veel talrijkere Romeinse bevolking zouden opgaan. Romeinen en Ostrogoten konden volgens de wet niet met elkaar trouwen en werden in verschillende gerechtshoven berecht. De religie was een van de grootste obstakels voor assimilatie. De Ostrogoten waren ariëse christenen en werden door hun katholieke onderdanen als ketters beschouwd. Om hun samenhang als volk te bewaren, werden de Ostrogoten in de Po-vlakte en

Het mausoleum van Theoderik in Ravenna. De bouw begon een paar jaar voor Theoderiks dood in 526. Het dak van het mausoleum is uit één blok zandsteen van 300 ton gehouwen. Theoderiks stoffelijk overschot werd verwijderd nadat de stad in 540 door de Byzantijnen was veroverd.

in kleinere militaire enclaves op strategische plaatsen geconcentreerd. Ze leefden van de opbrengsten van de hun toegewezen landgoederen en van jaarlijkse schenkingen. Om de band tussen de koning en zijn krijgers te bewaren, moesten de schenkingen persoonlijk bij Theoderik worden opgehaald.

Na de val van Ravenna leidde Theoderik nooit meer persoonlijk een leger, maar hij bleef leidinggeven aan campagnes die door capabele ondercommandanten werden uitgevoerd. In het jaar 500 had hij zijn grens naar het noorden opgeschoven tot de Donau en naar het oosten tot aan de Rhône, waar het gebied direct aan dat van de Visigoten grensde. Theoderik beschouwde de Visigoten als een verwant volk en hij schoot hen te hulp om het koninkrijk te redden nadat hun koning Alarik II door de Frankische koning Clovis (reg. 481-511) was gedood in de slag bij Vouillé (507). In 508 vocht Theoderik een korte oorlog uit met het Oost-Romeinse Rijk, met als resultaat dat keizer Anastasius (reg. 491-518) zijn heerschappij over Illyricum erkende. Toen de Visigoten kort daarna zijn soevereiniteit erkenden, was Theoderik een flink stuk gevorderd op de weg van hereniging van het West-Romeinse Rijk. Het bouwwerk van de Romanitas overleefde meer intact in Italië dan in enig ander barbaars koninkrijk en dat verleende ongetwijfeld een quasikeizerlijk aureool aan Theoderiks heerschappij. Hij zag zichzelf dan ook als de oude, wijze staatsman van de barbaarse koninkrijken, een beeld dat alom werd geaccepteerd.

Onder de Ostrogoot beleefde Italië dertig jaren van vrede en voorspoed, maar in zijn latere jaren begon hij de trouw van zijn Romeinse onderdanen hoe langer hoe meer te betwijfelen en werd zijn bestuur onderdrukkender. Misschien kwam het voort uit angst voor de toekomst van zijn koninkrijk, aangezien hij geen zoon had. Toen hij in 526 aan dysenterie overleed, werd hij opgevolgd door zijn acht jaar oude kleinzoon Athalaric, onder regentschap van zijn dochter Amalasantha. Zij was nooit in staat haar gezag te vestigen over de Ostrogoten, die weigerden door een vrouw te worden geregeerd. Toen zij in 535 vermoord werd, was dat het excuus voor keizer Justinianus (reg. 527-565) om de herovering van Italië door zijn generaal Belisarius te lanceren.

Het is moeilijk om Theoderiks prestaties te beoordelen. Was zijn scheiding van Gotisch en Romeins gedoemd te mislukken, zoals veel historici beweren? Of legde hij de fundamenten van een duurzame staat waarop een capabeler opvolger had kunnen voortbouwen? Theoderik was zeker de machtigste barbaarse koning van zijn tijd en een groot militair leider. Zelfs de Frankische koning Clovis, wiens regering een onafgebroken reeks van veroveringen was, deinsde ervoor terug om een regelrechte oorlog met Theoderik aan te gaan. Maar anders dan de prestaties van Clovis, die van blijvende invloed waren op de Europese geschiedenis, verdwenen die van Theoderik samen met hem in zijn graf, hoewel dat wellicht niet zijn eigen schuld was.